

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Dergisi
Erzincan Law Review

Cilt/Vol: 30 Sayı/No: 1 Haziran/June 2026

**Alman Ceza Hukukunda Kamu Barışını Bozmaya
Elverişlilik Koşulu**

The Condition of Suitability for Disturbing Public Peace in
German Criminal Law

  Öğr. Gör. Dr. Halil Kaan CANAN*

 10.60002/ebyuhfd.1793822

ÖZ

Alman Ceza Kanunu (StGB), kamu barışına yönelik belirli suçların cezalandırılabilmesini, eylemin “kamu barışını bozmaya elverişli” olması şartına bağlamıştır. Çalışma, bu koşulu normatif çerçevesi ve pratik uygulamasıyla incelemektedir. Özellikle StGB m. 126 (suç işleme tehdidiyle kamu barışını bozma), m. 130 (halkı kin ve düşmanlığa tahrik), m. 140 (suçların övülmesi ve tasvip edilmesi) ve m. 166 (inançlara, dini topluluklara ve dünya görüşü topluluklarına hakaret) hükümleri ekseninde, koşulun ifade ve din özgürlüğü gibi temel anayasal haklarla olan gerilimli ilişkisini analiz etmektedir. Bu doğrultuda, koşulun teorik konumu ve yorum kriterleri, Alman doktrini ile Alman Yargıtayı (BGH) ve Federal Anayasa Mahkemesi (BVerfG) içtihatları ışığında sistematik olarak ele alınmaktadır.

* Hacettepe Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Ana Bilim Dalı.

Makale Bilgisi/Article Info: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received: 30.09.2025 | Kabul/Accepted: 03.06.2026.

Bu makale, intihal programında taranmış ve iki (kör) hakem incelemesinden geçmiştir. This article was submitted in a plagiarism program and reviewed by two (blind) referees.

Atıf/Cite as: Halil Kaan Canan, “Alman Ceza Hukukunda Kamu Barışını Bozmaya Elverişlilik Koşulu”, Erzincan HFD, C. 30, S. 1, Haziran 2026, (237-259).

Bu makale **Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası** lisansı ile lisanslanmıştır.

Araştırma, “kamu barışını bozma” kavramının hukuki içeriğini ve elverişlilik değerlendirmesinde kullanılan objektif ve sübjektif kriterleri derinlemesine incelemekte, bu kriterlerin ifade özgürlüğü gibi temel haklarla etkileşimine ilişkin değerlendirmelere yer vermektedir. Çalışmanın son bölümünde ise Türk Ceza Kanunu’ndaki benzer düzenlemeler ve Yargıtay içtihatları incelenerek karşılaştırılmalı bir perspektif sunulmakta ve “elverişlilik” koşulunun muhtevasına ilişkin nihai değerlendirmelerde bulunmaktadır. Sonuç olarak, bu koşulun hem bireysel hakların korunması hem de toplumsal barışın sağlanması arasındaki hassas dengeyi kurma konusundaki işlevsel rolü ortaya konmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Alman Ceza Kanunu, Kamu Barışı, Elverişlilik Koşulu, İfade Özgürlüğü, Din Özgürlüğü.

ABSTRACT

The German Criminal Code (StGB) has made the punishment of certain crimes against public peace conditional upon the requirement that the act be “suitable for disturbing public peace.” This article examines this condition through its normative framework and practical application. The study analyzes the tense relationship between this condition and fundamental constitutional rights such as freedom of expression and religion, particularly focusing on the provisions of StGB Article 126 (threat to commit crimes), 130 (incitement of the people to hatred and hostility), 140 (rewarding and approving crimes), and 166 (insulting beliefs, religious communities, and worldview communities). In this regard, the theoretical position and interpretation criteria of the condition are systematically addressed in light of German doctrine and the jurisprudence of the Federal Court of Justice (BGH) and the Federal Constitutional Court (BVerfG). The research provides an in-depth examination of the legal content of the concept of “disturbing public peace” and the objective and subjective criteria used in the assessment of suitability, providing evaluations regarding the interaction of these criteria with fundamental rights such as freedom of expression. In the final section of the study, similar regulations in the Turkish Criminal Code and Supreme Court of Appeals jurisprudence are examined to provide a comparative perspective, and final assessments are made regarding the content of the “suitability” condition. In conclusion, the functional role of this condition in establishing a delicate balance between the protection of individual rights and the maintenance of social peace is revealed.

Keywords: German Criminal Code, Public Peace, Suitability Offenses, Abstract Endangerment Offenses, Freedom of Expression, Freedom of Religion.

GİRİŞ

Alman Ceza Kanunu’nda (StGB), kamu barışını (*öffentlicher Friede*) korumaya yönelik bazı suç tiplerinde, bu suçların oluşabilmesi için failin eyleminin kamu barışını bozmaya elverişli (*zur Störung des öffentlichen*

Friedens geeignet) olması şartı aranır. Tıpkı Türk Ceza Kanunu'nda olduğu gibi, Alman ceza mevzuatında da bu koşul, korunan hukuki menfaatin toplumsal düzlemdeki niteliği gereği, cezalandırılabilirliği kimi zaman sınırlandırıcı, kimi zaman ise şekillendirici bir unsur olarak öne çıkar.¹

Alman Ceza Kanunu'nun özellikle dört farklı hükmünde bu koşula açıkça yer verilmiştir: Suç işleme tehdidiyle kamu barışını bozma suçunu düzenleyen 126. madde, halkı kin ve düşmanlığa tahrik suçunu düzenleyen 130. madde, belirli suçların övülmesi ve tasvip edilmesini konu alan 140. madde ve dinî inançlara veya dünya görüşlerine yönelik hakaret suçunu düzenleyen 166. madde. Bu düzenlemelerde, kural olarak, tipte tanımlanan fiillerin hukuka aykırı ve cezalandırılabilir sayılabilmesi bunların kamu barışını bozma yönünde bir tehlike taşımaya, yani elverişli bir mahiyet arz etmesine bağlıdır.²

Anılan maddeler, ifade özgürlüğü, din özgürlüğü ve tarihsel hafızanın korunması gibi anayasal değerlerle doğrudan temas hâlinindedir. Bu nedenle “kamu barışını bozmaya elverişlilik” koşulunun hem normatif sınırları hem de uygulamadaki yorumu, hem öğretide hem de BGH ve Federal Anayasa Mahkemesi (BVerfG) içtihatlarında tartışmalara konu olmuştur. Nitekim bu koşulun, suçun kurucu bir unsuru mu olduğu; tipin gerçekleşmesinde somut bir tehlike mi, yoksa soyut bir tehdit mi arandığı gibi sorular, tartışmanın merkezindedir.³

Bu çalışmada, söz konusu düzenlemelere odaklanarak Alman ceza hukukunda kamu barışını bozmaya elverişlilik koşulunun teorik konumunu, uygulamadaki ölçütlerini ve anayasa hukuku ile ilişkisini, ayrıca bu koşulun normatif işlevine dair Alman öğretisinde ve yargı içtihatlarında öne çıkan yaklaşımları sistematik biçimde ele almış bulunmaktayız.

-
- 1 Franz **Streng**, “Das Unrecht der Volksverhetzung”, Festschrift für Karl Lackner zum 70. Geburtstag, Editörler, Klaus Geppert/Joachim Bohnert/Rudolf Rengier, Walter de Gruyter, Berlin/New York 1987, s. 502.
 - 2 Matthias **Krauß**, “§ 126 Störung des öffentlichen Friedens durch Androhung von Straftaten”, Leipziger Kommentar, Editörler, Gregor Herb/Matthias Krauß/Christoph Krehl, 13. Baskı, De Gruyter, Berlin/Boston 2021, kn. 1; Burkhard **Feilcke**, “StGB § 126 Störung des öffentlichen Friedens durch Androhung von Straftaten”, Münchener Kommentar zum StGB, Editör, Jürgen Schäfer, 5. Baskı, C.H. Beck, Münih 2025, kn. 1.
 - 3 Claus **Roxin**/Luis **Greco**, Strafrecht Allgemeiner Teil. Bd. 1: Grundlagen. Der Aufbau der Verbrechenslehre, 5. Baskı, C.H. Beck, Münih 2020, s. 534 vd.; **Streng**, s. 513; Winfried **Hassemer**, “Schmähvideos im Recht”, Festschrift für Wolfgang Frisch zum 70. Geburtstag, Editörler, Georg Freund/Uwe Murmann/René Bloy/Walter Perron, Duncker & Humblot, Berlin 2013, s. 141.

I. KOŞULUN YER ALDIĞI SUÇ TIPLERİ

A. Suç İşleme Tehdidiyle Kamu Barışını Bozma (StGB m. 126)

Alman Ceza Kanunu'nun 126. maddesi, kamu barışının suç işleme tehdidiyle bozulmasını ayrı bir suç olarak düzenlemektedir.⁴ Bu maddeye göre, belirli ağır suçları işleyeceğini, kamu barışını bozacak şekilde tehdit eden kişi üç yıla kadar hapis cezası veya para cezası ile cezalandırılır. Bu suçun oluşabilmesi için tehdidin, kamu barışını bozmaya elverişli bir biçimde gerçekleşmesi gerekir, yani tehdidin etkisi, yalnızca bireye değil, toplumun genelinde bir huzursuzluk ve korku yaratmaya uygun olmalıdır.⁵ Alman Ceza Kanunu m. 126, yalnızca bireylerin huzurunu değil, toplumun genelinde bir güven ve barış ortamının korunmasını amaçlamaktadır, bu nedenle maddenin uygulama alanı, özellikle toplumsal korku ve paniğe sebep olabilecek tehditler bakımından geniştir.⁶

Düzenlemede, tehlide konu suçlar arasında şunlar yer alır:

- Kamu Barışını Bozma Suçunun Ağır Hali (StGB m. 125a 2. cümle 1. ila 4. bentleri).
- Yaşam hakkına karşı suçlar: cinayet (StGB m. 211), kasten öldürme (StGB m. 212), soykırım (VStGB m. 6), insanlığa karşı suçlar (VStGB m. 7), savaş suçları (VStGB m. 8-12).
- Kasten yaralamanın ağır hali (StGB m. 226).
- Kişisel özgürlüğe karşı suçların bazı halleri: Cinsel sömürü amacıyla veya işgücünü sömürme amacıyla insan ticareti gibi (örneğin StGB m. 232, 233, 234, 234a, 239a, 239b).
- Yağma ve şantaj suçları (StGB m. 249-251 veya m. 255),
- Toplum için genel tehlike yaratan bazı suçlar: Örn. Kundaklama ve bazı ağır halleri (StGB m. 306-306c), nükleer enerji kullanarak patlamaya sebebiyet verme, patlayıcı maddenin infilak ettirilmesi, kullanma,

4 § 126 StGB (*Störung des öffentlichen Friedens durch Androhung von Straftaten*): "(1) Wer in einer Weise, die geeignet ist, den öffentlichen Frieden zu stören, [...] androht, wird mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren oder mit Geldstrafe bestraft. (2) Ebenso wird bestraft, wer in einer Weise, die geeignet ist, den öffentlichen Frieden zu stören, wider besseres Wissen vortäuscht, die Verwirklichung einer der in Absatz 1 genannten rechtswidrigen Taten stehe bevor." Abs. 1 Nr. 1-8'de sayılan katalog suçlar (genel tehlikeli suçlar, ağır kişiye karşı suçlar vb.), makale gövdesinde listelendiği için burada tekrar verilmemiştir.

5 Feilcke, kn. 1.

6 Ralf Eschelbach, "StGB § 126", Nomos Kommentar StGB, Editörler, Urs Kindhäuser/Ulfrid Neumann/Hans-Ullrich Paefffgen/Frank Saliger, 6. Baskı, Nomos, Baden-Baden 2023, kn. 1.

kitlesel zehirleme, ulaşım araçlarına saldırı (StGB m. 307-318 maddelerinin bazı belirtilen halleri).

StGB m. 126/2 ise, bu katalog suçlardan birinin işleneceğini gerçekte bilerek gerçeğe aykırı şekilde, kamu barışını bozacak biçimde iddia eden kişileri de kapsar. Yani, fail aslında böyle bir suçun işlenmeyeceğini bilse de, kamuoyunda ciddi bir huzursuzluk ve korku yaratmaya elverişli şekilde bu tür bir suçun yakında işleneceğini ileri sürerse, aynı cezai yaptırımlara tabi olur. Fail, yaptığı açıklamada, iddia ettiği suçun gerçekleşmeyeceğini kesin olarak bilmelidir.⁷ Failin sadece gerçekleşme olasılığını öngördüğü eylemleri duyurması, bu nedenle bu hüküm kapsamına girmez.⁸

B. Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik (StGB m. 130)

Alman Ceza Kanunu'nun 130. maddesi, “halkı kin ve düşmanlığa tahrik” suçunu düzenlemektedir.⁹ Buna göre, kamu barışını bozabilecek şekilde bir gruba veya bu gruba mensup kişilere karşı, ırkı, dini, milliyeti

7 **Krauß**, kn. 36.

8 **Krauß**, kn. 36.

9 § 130 StGB (*Volksverhetzung*), Eignungsklausel içeren fıkraların metni; Abs. 2 (yasaklı içeriklerin yayılması, teklif edilmesi vb.) ile Abs. 6-8 (Abs. 2'nin Abs. 3-5'e uygulanması, teşebbüs ve genel hükümlere atf) atlanmıştır: “(1) Wer in einer Weise, die geeignet ist, den öffentlichen Frieden zu stören, 1. gegen eine nationale, rassische, religiöse oder durch ihre ethnische Herkunft bestimmte Gruppe, gegen Teile der Bevölkerung oder gegen einen Einzelnen wegen dessen Zugehörigkeit zu einer vorbezeichneten Gruppe oder zu einem Teil der Bevölkerung zum Hass aufstachelt, zu Gewalt- oder Willkürmaßnahmen auffordert oder 2. die Menschenwürde anderer dadurch angreift, dass er eine vorbezeichnete Gruppe, Teile der Bevölkerung oder einen Einzelnen wegen dessen Zugehörigkeit zu einer vorbezeichneten Gruppe oder zu einem Teil der Bevölkerung beschimpft, böswillig verächtlich macht oder verleumdete, wird mit Freiheitsstrafe von drei Monaten bis zu fünf Jahren bestraft. (3) Mit Freiheitsstrafe bis zu fünf Jahren oder mit Geldstrafe wird bestraft, wer eine unter der Herrschaft des Nationalsozialismus begangene Handlung der in § 6 Abs. 1 des Völkerstrafgesetzbuches bezeichneten Art in einer Weise, die geeignet ist, den öffentlichen Frieden zu stören, öffentlich oder in einer Versammlung billigt, leugnet oder verharmlost. (4) Mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren oder mit Geldstrafe wird bestraft, wer öffentlich oder in einer Versammlung den öffentlichen Frieden in einer die Würde der Opfer verletzenden Weise dadurch stört, dass er die nationalsozialistische Gewalt- und Willkürherrschaft billigt, verherrlicht oder rechtfertigt. (5) Mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren oder mit Geldstrafe wird bestraft, wer eine Handlung der in den §§ 6 bis 12 des Völkerstrafgesetzbuches bezeichneten Art gegen eine der in Absatz 1 Nummer 1 bezeichneten Personenmehrheiten oder gegen einen Einzelnen wegen dessen Zugehörigkeit zu einer dieser Personenmehrheiten öffentlich oder in einer Versammlung in einer Weise billigt, leugnet oder gröblich verharmlost, die geeignet ist, zu Hass oder Gewalt gegen eine solche Person oder Personenmehrheit aufzustacheln und den öffentlichen Frieden zu stören.”

veya etnik kökeni nedeniyle kin ve düşmanlık uyandıran, şiddet veya keyfi muamele çağrısında bulunan veya bu kişilerin insan onurunu aşağılama, hakaret etme, küçük düşürme veya iftira atma yoluyla zedeleyen kişi, üç aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ayrıca ikinci fıkraya göre, bu tür içerikleri yaymak, kamuya açık hale getirmek ya da reşit olmayanlara sunmak da suç kapsamındadır. Üçüncü ve sonraki fıkralarda, Nazi rejiminin insanlığa karşı işlediği suçları inkâr etmek, hafife almak veya övmek gibi fiiller de cezalandırılmaktadır.

Madde çeşitli fıkralar hâlinde farklı eylem türlerinin cezalandırılmasını öngörmekte olup, bazı fıkralarda kamu barışını bozmaya elverişlilik koşulu açıkça aranmaktadır. Buna göre; bir grubun veya bu gruba mensup bireylerin aşağılanması, hakarete uğratılması ya da iftiraya maruz bırakılması gibi fiillerin kamu barışını bozmaya elverişli biçimde işlenmesi durumunda birinci fıkra uyarınca cezai sorumluluk doğmaktadır. Benzer şekilde, Nazi döneminde işlenen suçların inkârı, önemsiz gösterilmesi veya onaylanması fiilleri üçüncü fıkroda, insanlığa karşı veya savaş suçlarının inkârı ise beşinci fıkroda yine kamu barışını bozmaya elverişlilik koşuluna bağlı olarak cezalandırılmaktadır.

C. Suçların Övülmesi ve Tasvip Edilmesi (StGB m. 140)

Alman Ceza Kanunu'nun 140. maddesi, “suçların övülmesi ve tasvip edilmesi” fiilini düzenlemektedir.¹⁰ Bu maddeye göre, StGB m. 138 fıkra 1 Nr. 2-4, 5 (ağır suçlara dair bilgi verilmemesi), StGB m. 126 fıkra 1 (kamu barışını bozacak şekilde suç tehdidi), StGB m. 176 fıkra 1 (çocuğun cinsel istismarı) ve StGB m. 176c, 176d (çocuklara yönelik diğer cinsel suçlar) kapsamında yer alan fiiller işlendikten veya cezalandırılabilir şekilde teşebbüs edildikten sonra, failin ödüllendirilmesi ya da bu fiillerin kamu barışını bozmaya elverişli biçimde alenen, toplantıda veya içerik yayımı yoluyla onaylanması, üç yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılır.

10 § 140 StGB (*Belohnung und Billigung von Straftaten*) tam metni: “Wer eine der in § 138 Absatz 1 Nummer 2 bis 4 und 5 letzte Alternative oder in § 126 Absatz 1 genannten rechtswidrigen Taten oder eine rechtswidrige Tat nach § 176 Absatz 1 oder nach den §§ 176c und 176d 1. belohnt, nachdem sie begangen oder in strafbarer Weise versucht worden ist, oder 2. in einer Weise, die geeignet ist, den öffentlichen Frieden zu stören, öffentlich, in einer Versammlung oder durch Verbreiten eines Inhalts (§ 11 Absatz 3) billigt, wird mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren oder mit Geldstrafe bestraft.”

Madde iki farklı eylem türünü cezalandırmaktadır: Bunlardan ilki, suç işlendikten veya işlenmeye teşebbüs edildikten sonra failin ödüllendirilmesidir. Bu durumda kamu barışını bozmaya elverişlilik koşulu aranmaz. İkincisi ise suçun onaylanmasıdır ki burada cezai sorumluluğun doğabilmesi için bu onaylamanın kamu barışını bozmaya elverişli şekilde yapılmış olması gerekir. Dolayısıyla madde yalnızca “onaylama” (*Billigung*) fiili bakımından kamu barışını bozmaya elverişlilik koşulunu içerir.

D. İnançlara, Dini Topluluklara ve Dünya Görüşü Topluluklarına Hakaret (StGB m. 166)

Alman Ceza Kanunu’nun 166. maddesi, “inançlara, dinî topluluklara ve dünya görüşü temelli oluşumlara hakaret” fiilini düzenlemektedir.¹¹ Buna göre, başkasının dinî veya felsefi inanç içeriğini kamuya açık biçimde ya da içerik yayımı yoluyla kamu barışını bozmaya elverişli şekilde aşağılayan kişi üç yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılır. Aynı yaptırım, Almanya’da faaliyet gösteren bir kilise, dinî topluluk veya dünya görüşü temelli oluşum ile bunların kurum ve ibadet biçimlerinin kamu barışını bozmaya elverişli şekilde alenen aşağılanması hâlinde de uygulanır.

Madde her iki fıkrasında da kamu barışını bozmaya elverişlilik koşulunu cezalandırılabilirliğin ön şartı olarak aramaktadır. Suçun oluşabilmesi için salt hakaret değil, bu hakaretin toplumsal barışı tehdit eder nitelikte olması gerekir.

II. SÖZ KONUSU SUÇ TİPLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

Alman Ceza Kanunu m. 126, m. 130, m. 140 ve m. 166’da kamu barışını bozmaya elverişlilik koşulu, suçun oluşumuna etki eden belirleyici unsur olarak farklı şekillerde düzenlenmiştir.¹² m. 126 kapsamında bu koşul, tehdit içeren ifadelerin yalnızca korku yaratma potansiyeli taşıması yetmediğinde devreye girer ve kamu huzurunu tehdit eden bir yoğunluk

11 § 166 StGB (*Beschimpfung von Bekenntnissen, Religionsgesellschaften und Weltanschauungsvereinigungen*) tam metni: “(1) Wer öffentlich oder durch Verbreiten eines Inhalts (§ 11 Absatz 3) den Inhalt des religiösen oder weltanschaulichen Bekenntnisses anderer in einer Weise beschimpft, die geeignet ist, den öffentlichen Frieden zu stören, wird mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren oder mit Geldstrafe bestraft. (2) Ebenso wird bestraft, wer öffentlich oder durch Verbreiten eines Inhalts (§ 11 Absatz 3) eine im Inland bestehende Kirche oder andere Religionsgesellschaft oder Weltanschauungsvereinigung, ihre Einrichtungen oder Gebräuche in einer Weise beschimpft, die geeignet ist, den öffentlichen Frieden zu stören.”

12 **Krauß**, kn. 27; **Roxin/Greco**, s. 534 vd.

aranır. m. 130'da, hem nefret söylemi hem de tarihsel inkâr eylemleri bakımından suçun sınırlarını belirler. m. 140 ise sadece onaylama fiili yönünden kamu barışını bozmaya elverişlilik şartını getirirken, ödüllendirme eylemi için böyle bir koşul öngörmemektedir. Madde 166'da ise hem bireysel inançlara hem de kurumsal dinî yapılar ile ibadet biçimlerine yönelik hakaretin cezalandırılabilir olması, açıkça kamu barışına yönelik tehdit oluşturma elverişliliğiyle sınırlandırılmıştır. Bu dört düzenlemede söz konusu koşul, ifade özgürlüğü ile ceza sorumluluğu arasındaki sınır çizgisinin belirlenmesinde önemli bir rol üstlenmektedir.

Alman hukukundaki tehlike suçları bakımından sınıflandırma temel iki alt grupta incelenir, somut tehlike suçları (*konkrete Gefährdungsdelikte*) ve soyut tehlike suçları (*abstrakte Gefährdungsdelikte*).¹³ Somut tehlike suçları suç tipinin konusuna dair gerçek bir tehlike ortaya çıktığı takdirde söz konusu olur.¹⁴ Buna dair araştırma hakim tarafından yapılır.¹⁵ Soyut tehlike suçlarının gerçekleşmesi için ise farklı olarak bir tehlike sonucunun ortaya çıkması gerekmez. Bu kapsamda kanun koyucunun gözünde tipik olarak tehlikeli sonuca yol açabilecek bir sınıfa ait olan davranışlar cezalandırılır.¹⁶

Çalışma kapsamında değinilen suç tiplerinin dahil olduğu grup Alman hukukunda soyut tehlike suçlarının alt grubu olarak farklı isimlendirmelerle sınıflandırılmaktadır. Bu isimlendirmeler “elverişlilik suçları” (*Eignungsdelikte*), Schröder'in ifadesiyle “soyut-somut tehlike suçları” (*abstrakt-konkrete Gefährdungsdelikte*)¹⁷ veya BGH tarafından da kullanılan terimle “potansiyel tehlike suçları” (*potentielle Gefährdungsdelikte*) olarak sıralanabilir.¹⁸ Ancak bu terminoloji ve sınıflandırma, Alman hukuk doktrininde tartışmalıdır. Bazı yazarlar, BGH'nin kullandığı “potansiyel tehlike suçu” gibi kavramları kafa karıştırıcı ve kendi içinde çelişkili

13 **Roxin/Greco**, s. 528 vd.; Helmut **Frister**, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, 10. Baskı, C.H. Beck, Münih 2023, s. 105; Urs **Kindhäuser/Till Zimmermann**, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, 9. Baskı, Nomos, Baden-Baden 2020, s. 76 vd.

14 **Roxin/Greco**, s. 528 vd.; **Frister**, s. 105.

15 İlhan **Bulut**, “Elverişlilik Suçları”, *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 11, S. 2, 2025, s. 575.

16 **Roxin/Greco**, s. 528 vd.; **Frister**, s. 105.

17 Horst **Schröder**, “Abstrakt-konkrete Gefährdungsdelikte”, *JuristenZeitung*, C. 22, S. 17, 1967, s. 522-525.

18 BGH, Urt. v. 26.10.1993 – 1 StR 559/93 (LG München II), (<https://beck-online.beck.de>).

bularak eleştirmekte¹⁹ ve bu tür suçların “somut tehlikelilik suçu” (*konkretes Gefährlichkeitsdelikt*) olarak tanımlanmasının daha isabetli olacağını savunmaktadır.²⁰ Bu suç tiplerini soyut tehlike suçlarından ayıran özellik şudur: Somut bir tehlikenin ortaya çıkması gerekmemeyle birlikte, fiilin somut tehlikeyi doğurmaya elverişli olması aranır.²¹ Bu suç tiplerinde davranışın ortaya çıkarabileceği tehlike kanun koyucu tarafından daha açık bir şekilde tanımlanmıştır.²² Bu sebeplerle klasik soyut tehlike suçlarından farklı olarak elverişlilik hali bakımından hakimın tespiti gerekir.

Ayrıca öğretilerde bu suç tipleri bakımından, “kamusal barış” kavramının kendisi de belirsiz ve geniş kapsamlı olduğu, bu nedenle ceza hukukunda bir suç tipinin temelini oluşturmak için yeterince somut olmadığı yönünde eleştirilere maruz kalmaktadır.²³ Bu nedenle hem kamu barışı kavramının içeriği hem de kamu barışını bozmaya elverişliliğin koşulları ayrıca incelenmelidir.

III. KORUNAN HUKUKİ DEĞER OLARAK “KAMU BARIŞI”

İlgili hükümlerde aynı kavrama, kamu barışına atıf mevcuttur. Kavramın içeriğine dair tanım öncelikle Alman İmparatorluk Mahkemesi (*Reichsgericht*) tarafından geliştirilmiştir. Bu ilk tanıma göre kamu barışı, vatandaşların hukuk düzeni tarafından güvence altına alınmış meşru çıkarla-

19 Örneğin Zieschang, § 130 StGB’yi (Volksverhetzung) bir somut tehlikelilik suçu (konkretes Gefährlichkeitsdelikt) olarak sınıflandırır, çünkü burada yalnızca davranışın ex-ante bakışla kamu barışını bozabilecek somut tehlikeliliği aranır. Bu nedenle, “potentielles” ya da “abstraktes Gefährdungsdelikt” olarak nitelendirilmesini yanlış ve yanıltıcı bulur. Kapsamlı izahat için bkz. Frank **Zieschang**, “Das ‘potentielle Gefährdungsdelikt’ in der Rechtsprechung des BGH”, *Gesamte Strafrechtswissenschaft in Internationaler Dimension: Festschrift für Jürgen Wolter zum 70. Geburtstag am 7. September 2013*, Editörler, Mark A. Zöllner/Hans Hilger/Wilfried Küper/Claus Roxin, 2 Cilt, Duncker & Humblot, Berlin 2019, s. 571.

20 Madde130 bakımından ayrıntılı izahat için bkz. **Zieschang**, s. 568 vd.

21 Johannes **Wessels**/Werner **Beulke**/Helmut **Satzger**, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, 50. Baskı, C.F. Müller, Heidelberg 2020, s. 13 vd.; Türk öğretisinde § 130 ve § 166 bakımından aynı yöndeki tespit için bkz. Soner **Demirtaş**, *Tehlike Suçları*, Adalet Yayınevi, Ankara 2023, s. 284.

22 **Bulut**, s. 579.

23 Detaylı bir eleştiri için: Thomas **Fischer**, “Die Eignung, den öffentlichen Frieden zu stören – Zur Beseitigung eines ‘restriktiven’ Phantoms –”, *NSZ*, 1988, s. 159 vd.; Aynı yönde eleştiriler: Claus **Roxin**, “Was darf der Staat unter Strafe stellen? Zur Legitimation von Strafdrohungen”, *Universitas Vitae Homenaje A Ruperto Núñez Barbero*, Editör, Fernando Pérez Álvarez, Salamanca 2007, s. 683 vd.

rının korunması ve korunmaya devam etmesi konusunda içlerinde hissettikleri güven duygusu ile sağlanır.²⁴ Mahkeme daha sonra kavrama nesnel bir koşul daha eklemiş ve kamu barışını, aynı yasal güvence altındaki devlet düzeni içinde halkın barış içinde bir arada yaşaması olarak da tanımlamıştır.²⁵ BGH da bu eğilimi benimsemiş ve kamu barışını “genel hukuk güvenliği ve halkın bunun bilincinde olması durumu” olarak tanımlamıştır.²⁶

Öğretideki kabule göre de kamu barışı, toplumun üyeleri arasında korusuzca, güven içinde ve karşılıklı saygıya dayalı bir arada yaşamı ifade eder.²⁷ Bu, belirli insanların yaşam hakkının bir topluluk içinde eşit kişilikler olarak inkâr edilmemesi, aşağı varlıklar olarak muamele görmemeleri ve toplumun üyeleri olarak sorgulanmamaları, kısıktıcı ifadelerle belirli nüfus gruplarına karşı düşmanlıkların körüklenmemesi veya güçlendirilmemesi ve bu şekilde belirli nüfus gruplarına karşı şiddet eylemlerine zemin hazırlanmaması veya potansiyel failerin bu tür şiddet eylemlerini işlemeye teşvik edilmemesi anlamına gelir.²⁸ Kamu barışı kavramı, kamu güvenliğinden daha geniş bir kavramdır; çünkü amaç yalnızca kamu güvenliğini sağlamak değil, aynı zamanda toplumsal düzen ve güven duygusunun muhafazasıdır.²⁹ Bu nedenle toplumda korku ve dehşet duygularının oluşmasını önlemek ve mevcut düzene duyulan güveni ve inancı güvence altına almak da hedeflenir.³⁰

Öğretide kamu barışının korunmaya değer bir hukuki değer olarak kabulüne dair itirazlar da mevcuttur. Bu görüşteki yazarlara göre kamu barışı kavramı bağımsız anlam içeriğinden yoksun ve tipe ilişkin davranışın ceza

24 RG 22.12.1886 – 3085/86, RGSt 15, 116 (117); ayrıca bkz. **Feilcke**, kn. 1; **Krauß**, kn. 1.

25 RG 17.12.1888 – 2802/88, RGSt 18, 314 (316).

26 “Der öffentliche Friede ist ein Zustand allgemeiner Rechtssicherheit und das Bewusstsein der Bevölkerung davon...” bkz. BGH, Beschluss vom 30. 11. 2010 - 3 StR 428/10 (LG Krefeld); BGHSt 34, 329, 331; ayrıca **Eschelbach**, kn. 1.

27 **Krauß**, kn. 1; **Feilcke**, kn. 1-3; Stephan **Anstötz**, “StGB § 130 Volksverhetzung”, Münchener Kommentar zum StGB, Editör, Jürgen Schäfer, 5. Baskı, C.H. Beck, Münih 2025, kn. 22

28 **Krauß**, kn. 2

29 **Krauß**, kn. 2; **Feilcke**, kn. 1; **Eschelbach**, kn. 6.

30 **Krauß**, kn. 1; Heribert **Ostendorf**/Milan **Kuhli**, “StGB § 130 Volksverhetzung”, StGB Strafgesetzbuch, Editörler, Urs Kindhäuser/Ulfrid Neumann/Hans-Ullrich Paeffgen/Frank Saliger, 6. Baskı, Nomos, Baden-Baden 2023, kn. 6.

niteliğini belirlemek bakımından yetersizdir.³¹ Yine bu görüş tarafından, kavramı izah ederken kullanılan ölçütlerin belirsizliği, örneğin halkta oluşacak güvensizlik duygusunun ampirik olarak ölçülemez olması eleştirilmiştir.³² Söz konusu görüşe göre bu durum Alman Anayasasının 103. maddesinde de düzenlenen belirlilik ilkesi bakımından sorunludur.³³

Alman Federal Anayasa Mahkemesi (BVerfG) ise, 4 Kasım 2009 tarihli “*Wunsiedel*” kararında kamu barışının ceza hukuku ile korunabilir bir hukuki değer olduğunu teyit etmiştir.³⁴ Mahkeme, kamu barışının korunmaya değer bir menfaat olduğunu kabul etmekle beraber, ceza hukuku ile bu menfaatin korunması için ifade özgürlüğüyle uyumlu sıkı şartların aranması gerektiğini vurgulamıştır.³⁵

Karara göre kamu barışı kavramı, vatandaşların yalnızca rahatsız edici ya da kışkırtıcı görüş ve ideolojilerle karşılaşmalarından duydukları öznel rahatsızlığı engellemek biçiminde anlaşılabilir. Aynı şekilde, toplumda yerleşik sosyal ya da etik değerleri koruma saiki de, ifade özgürlüğüne müdahaleyi haklı kılmaz. Mahkeme, bu tür gerekçelere dayalı müdahaleleri ifade özgürlüğüne aykırı bulmaktadır. Özellikle “genel bir barış hissinin bozulması” veya “fikir ikliminin zehirlenmesi” gibi soyut etkiler, ceza müdahalesini haklı kılmak için yeterli kabul edilmemektedir. Mahkemeye göre, yasa koyucunun dayanabileceği meşru amaç, barışçıl toplumsal yaşamın sürdürülmesi anlamındaki dar bir kamu barışı anlayışıdır. Bu bağlamda korunmak istenen hukuki menfaat, içeriği itibarıyla hukuka aykırı fiillere yönlendirdiği açıkça anlaşılan, yani saldırganlığa veya hukuk ihlaline geçişi işaret eden açıklamalara karşı toplumu korumaktır. Kamu barışının bu şekilde anlaşılması, ifade açıklamalarının dış dünyada yaratabileceği etkilerle ilgilidir. Örneğin, muhataplarda eyleme geçme kararlılığını tetikleyen, üçüncü kişileri doğrudan tehdit eden veya eylem eşiğini düşüren açıklamalar bu kapsamda değerlendirilir. Sonuç olarak, mahkeme kamu barışını, gerçekleşmesi muhtemel tehlikelere karşı yöneltmiş, bu

31 **Fischer**, s. 161 vd.; Stefanie **Bock**/Stefan **Harrendorf**, “Strafbarkeit und Strafwürdigkeit tatvorbereitender computervermittelter Kommunikation”, Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, C. 126, S. 2, 2014, s. 370.

32 Axel **Nagler**, “Störung des öffentlichen Friedens durch eine Bedrohung?”, StV, 2020, C. 40, S. 3, s. 179 vd.

33 **Fischer**, s. 163.

34 BVerfG, Beschluss des Ersten Senats vom 4. November 2009 -1 BvR 2150/08, (http://www.bverfg.de/e/rs20091104_1bvr215008.html).

35 BVerfG, Beschluss des Ersten Senats vom 4. November 2009 -1 BvR 2150/08, (http://www.bverfg.de/e/rs20091104_1bvr215008.html); ayrıca bkz. Dirk **Wüstenberg**, “Stört die Äußerung den öffentlichen Frieden?”, HRRS, 2010, s. 471, 474.

tehlikelerin somutlaşabileceği öngörüsüyle hareket eden, önleyici nitelikte bir hukuki değer koruması olarak nitelendirmiştir.³⁶

IV. KAMU BARIŞINI BOZMAYA ELVERİŞLİLİĞİN KOŞULLARI

Alman öğretisinde ve mahkeme içtihatlarında, “kamu barışını bozmaya elverişlilik” (*Eignung zur Friedensstörung*) koşulu ele aldığımız suç tipleri bakımından suçun kurucu bir unsuru olarak kabul edilmektedir.³⁷

Öğretide kamu barışını bozmaya elverişliliğe ilişkin çeşitli kıstaslar ortaya konmuştur. Öncelikle, elverişlilik, her somut olayda tespit edilebilir, ancak ölçülebilir bir tehlike sonucu gerçekleşmiş olması gerekmez.³⁸ Objektif bir gözlemcinin bakış açısıyla, somut koşullara dayanarak, saldırının genel hukuk güvenliği duygusunu sarsacağına dair haklı bir endişe doğmalıdır. Örneğin m. 130 bakımından bu endişe, sadece saldırının yönelmediği nüfus grubunda bile olsa yeterlidir.³⁹

Düzenlemenin lafzından yola çıkıldığında suç tipine dair söz konusu fiillerin kamu barışını bozması gerekemediği sadece bozmaya elverişli olması gerektiği anlaşılmaktadır. Elverişliliğin koşullarına dair, öğretilerdeki bir görüşe göre kamu barışının bozulmuş olması ya da buna dair somut bir tehlikenin mevcudiyeti gerekli değildir.⁴⁰ Buna göre bir tehlike ihtimalinin mevcudiyeti yeterlidir.⁴¹ Elverişlilik yalnızca teorik bir olasılığa dayanmaz; somut olay bağlamında nesnel olarak mevcut olmalıdır. Bu görüşe

36 BVerfG, Beschluss des Ersten Senats vom 4. November 2009 -1 BvR 2150/08, (http://www.bverfg.de/e/rs20091104_1bvr215008.html).

37 **Fischer**, s. 159; **Krauß**, kn. 27; **Ostendorf/Kuhli**, kn. 16; Peter **Rackow**, “StGB § 130 Volksverhetzung”, BeckOK StGB, Editörler, Bernd von Heintschel-Heinegg/Hans Kudlich, 63. Baskı, C.H. Beck, 2024, kn. 23; Alman Federal Anayasa Mahkemesi, “*Wunsiedel*” kararında direkt kamu barışının bozulması şartını arayan § 130 Abs. 4’e ilişkin olarak yalnızca cezalandırılmaya layık olmayan ifadeleri dışlamak için kullanılan bir “değerlendirme formülü” (*Wertungsformel*) olduğunu ve bu anlamda bir filtre işlevi gördüğünü belirtmiştir. (bkz. BVerfG 4.11.2009, s. 29, 334, (<https://www.bundesverfassungsgericht.de>)). Bu yoruma göre, kamu barışının bozulması, ancak tipik olmayan, marjinal vakaları filtreleyen normatif bir ölçüt olup, başlı başına cezalandırma için gerekli bir unsur değildir. BGH’ye göre ise bu koşul 130 I ve III bağlamında, “saf bir değerlendirme formülü” değil, aksine somut tespitlerle doldurulması gereken, yani gerçekten varlığı kanıtlanması gereken bir suç unsurudur. bkz. BGH, Urteil vom 11.1.2018 – 3 StR 427/17 (<https://beck-online.beck.de>).

38 **Ostendorf/Kuhli**, kn. 16; **Zieschang**, s. 567.

39 **Anstötz**, kn. 23; **Rackow**, kn. 23.

40 Daniel **Beisel**, “Die Strafbarkeit der Auswütlzüge – Zugleich ein Beitrag zur Auslegung des neuen § 130 StGB”, NJW, C. 48, S. 5, 1995, s. 999.

41 **Anstötz**, kn. 23.

göre, eylemin niteliği, içeriği ve diğer somut koşullar, nesnel bir gözlemcinin bakış açısından hukuki güvenliğin bozulacağına dair haklı bir endişeye sebep oluyorsa elverişlilik koşulu sağlanmış kabul edilir.⁴² Bu bakımdan Alman Anayasa Mahkemesinin yukarıda ifade edilen görüşünde belirtildiği gibi, kamusal iklimin “zehirlenmesi” gibi soyut etkiler tek başına yeterli sayılmaz.

Ayrıca, yalnızca bir kişiye yönelik olan bir açıklama da, kamuya açık bir ortamda yapıldığı veya kamusal etkisinin olacağı öngörülebildiği takdirde kamu barışını bozmaya elverişli olabilir. Buna karşılık, aile içi ya da yakın çevreye yapılan açıklamalar genellikle kapsam dışındadır.⁴³ Ciddiyetten yoksun olduğu açıkça belli olan ifadeler de kapsam dışındadır.⁴⁴

İnternet’e metin yüklemek, kışkırtıcı materyali yayınlamak ve kamuya açık hale getirmek anlamına gelir.⁴⁵ Ancak günümüzde neredeyse her içeriğin internette bulunabilir hale gelmesi nedeniyle, sadece internette erişilebilir olması, kamu barışını bozma elverişliliği için yeterli değildir.⁴⁶ Metnin içeriği ve yazarlarının kimliği dikkate alındığında, kamuoyunun bilgili kısmının bu tür bir yazıyı ciddi almayacağı, dolayısıyla kamu barışının bozulmasına yol açamayacağı durumlarda elverişlilik ortadan kalkar.⁴⁷ E-posta veya SMS yoluyla mesaj göndermek de bu standartlara göre değerlendirilebilir. Mesajın geniş bir kitleye gönderildiği hâllerde kamu barışını bozmaya elverişlilik genellikle kabul edilir. Ancak, tek tek alıcılara gönderim de, gönderenin onların gizliliğine güvenememesi ve dolayısıyla mesajın içeriğinin daha geniş bir kamuoyuna ulaşacağını varsayması halinde yeterli olabilir.⁴⁸

42 Wilhelm Gallas, “Abstrakte und konkrete Gefährdung”, Editör, Hermann Blei, Festschrift für Ernst Heinitz zum 70. Geburtstag am 1. Januar 1972, Brill, Berlin 1972, s. 182.

43 Ostendorf/Kuhli, kn. 17.

44 Ostendorf/Kuhli, kn. 17.

45 BGH, NStZ 2007, 216, (<http://www.beck-online.beck.de>).

46 Rackow, kn. 23.

47 Bkz. BGH, NStZ 2007, 216, (<http://www.beck-online.beck.de>): “...Öte yandan, yayımlanan yazının içeriği ve yazarları (aralarında özgeçmişleriyle genel olarak tanınan Horst Mahler de bulunmaktadır) göz önüne alındığında, halkın açık fikirli kesimi tarafından ciddiye alınarak kamu düzeninin bozulmasına yol açabileceği ihtimali de dışlanmalıdır.”

48 Anstötz, kn. 26.

Alman Ceza Kanunu m. 130 bağlamında, insan onuruna saldırı anlamına gelen bir ifadenin genellikle kamu barışını bozma elverişliliğine sahip olacağı kabul edilir.⁴⁹ Elbette söz konusu ifadelerin kamu barışını bozmaya elverişliliği, güncel koşullardan, halkın ruh halinden ve siyasi durumdan bağımsız düşünülemez. Örneğin, Yahudilere, yabancılara ve sığınmacılara yönelik saçıcı kışkırtmalar, toplumunda etki yaratmaya devam ettiğiinde, bu tür ifadeler diğer gruplara yönelik saldırılardan daha çok barışı bozmaya elverişli olabilir.⁵⁰

V. TÜRK HUKUKUNDAKİ DURUM

A. Türk Ceza Kanunu'nda Kamu Barışı Kavramı

Kanun koyucu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Kamu Barışına Karşı Suçlar" başlıklı beşinci bölümünde düzenlenen ilk suç tipinde, "Halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit" başlıklı 213. maddesinin gerekçesinde kamu barışı kavramına açıklık getirmiştir. Buna göre kamu barışı ifadesinden "*bireyler arasındaki ilişkilerde hukukun egemen olduğu toplum düzeni anlaşılmalıdır.*" Yine kanun koyucunun ifadesine göre, "*bireylerin taşıdığı, barış esasına dayalı bir hukuk toplumunda yaşadıklarına dair duygunun da, kamu barışı kavramı içerisinde düşünülmesi gerekmektedir.*" Gerekece metninde son olarak bu kavramın kamu güvenliği kavramından daha geniş bir anlam içeriğine sahip olduğu vurgulanmıştır.

Kamu barışını bozmaya elverişlilik koşuluna, Türk Ceza Kanunu'nda "Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşığılama" (m. 216/3), "Kanunlara uymamaya tahrik" (m. 217) ve "Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma" (m. 217/A) suç tiplerinde yer verilmiştir. 216. maddenin 3. fıkrasında düzenlenen "Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşığılama" suç tipine göre halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşığılaman kişi ancak fiilin kamu barışını bozmaya elverişli olması halinde cezalandırılacaktır. Aynı maddenin birinci fıkrasında düzenlenen "kin ve düşmanlığa alenen tahrik" tipinde ise, Alman kanun koyucununkinden daha isabetli bir karar ile "kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması" şartı aranmıştır. Bu tercih, elverişlilik koşuluna kıyasla daha

49 Rackow, kn. 23.

50 Rackow, kn. 24.

yüksek bir eşik öngörmek suretiyle ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin sınırlarını daraltmaktadır.⁵¹ Yine 217. maddede kanun koyucu halkı kanunlara uymamaya alenen tahrik eden kişinin cezalandırılmasını, söz konusu tahrikin kamu barışını bozmaya elverişli olması koşuluna bağlamıştır. Son olarak 217/A maddesinde düzenlenen tipe ilişkin de, söz konusu yanıltıcı bilginin kamu barışını bozmaya elverişli şekilde yayılması gerekmektedir. Burada lafızdan yola çıkıldığında, yalnızca bilginin değil yayılma şeklinin de kamu barışını bozmaya elverişlilik koşulunu sağlaması gerektiği anlaşılmaktadır.⁵²

Söz konusu düzenlemeler göz önüne alındığında, kanun koyucunun kamu barışının bozulabileceğini öngördüğü çeşitli durumlar söz konusudur. Bunlar TCK m. 216/3'ten hareketle halkın bir kesiminin benimsediği dini değerlerin aşağılanması, TCK m. 217'den hareketle halkı kanunlara uymamaya tahrik ve TCK m. 217/A'dan hareketle diğer koşullarla birlikte halkı yanıltıcı bilginin alenen yayılmasıdır. Bu düzenlemelerin altında yatan kabule göre bu fiiller neticesinde şiddet potansiyelinin ortaya çıkması veya yanlış bilgilerle kamusal bilgilerin kirletilmesi sonucu genel hukuk güvenliğine duyulan güvenin sarsılması, güvenlik duygusunun azalması söz konusu olabilecektir.⁵³

Görüldüğü üzere kamu barışını bozmaya elverişlilik koşulu söz konusu suç tipleri bakımından bir bakıma sınırlandırıcı bir etki göstermektedir. Bu koşulun sağlanmadığı hâllerde dini değerlerin aşağılanması, kanunlara uymamaya tahrik veya gerçek dışı bilginin yayılması, suç tipinin diğer unsurları gerçekleşmiş olsa dahi cezalandırılmayacaktır. Fakat öte yandan söz konusu suç tipleri bakımından kamu barışının bozulmuş olması gerekmez, fiilin kamu barışını bozmaya elverişli olması yeterlidir.⁵⁴ Öğretide bir kısım yazara göre kamu barışını bozmaya elverişlilik koşulu

51 Aynı yönde Erkan **Sarıtaş**, Suçun Yapısında Hareketin Konusu, 2. Baskı, On İki Levha, İstanbul 2024, s. 122, yazar TCK m. 216/1'i somut tehlike suçu olarak nitelendirmektedir.

52 Engin **Turhan**, "Von der Äußerungsfreiheit in der Türkei und dem neuen Straftatbestand der Desinformation als ein Negativbeispiel für Gesetzgebung", Zeitschrift für Internationale Strafrechtswissenschaft, C. 2, S. 1, 2023, s. 42.

53 Kavramsal çerçeve için kar. Leonie **Steinl**/Jakob **Schemmel**, "Der strafrechtliche Schutz vor Hassrede im Internet. Jüngste Reformen im Lichte des Verfassungsrechts", Goldammer's Archiv für Strafrecht (GA), C. 168, 2021, s. 93-94.

54 Yarg. 8. CD., E. 2019/10194, K. 2019/11813, 3.10.2019, (<http://www.lexpera.com.tr>).

objektif cezalandırılabilme şartıdır.⁵⁵ Bu görüşe göre 216. maddenin 3. fıkrasında düzenlenen “Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama” suç tipi somut tehlike suçudur ve hakimın somut olayda buna ilişkin araştırmada bulunması gerekir.⁵⁶

Aksi görüşe göre ise söz konusu suç tipi Alman öğretisindeki sınıflandırmadan hareketle, soyut-somut tehlike suçu kategorisinde değerlendirilmeli ve doğrudan fiile ilişkin bir nitelik kabul edilerek tipin unsurları arasında, fiil başlığı altında incelenmelidir.⁵⁷ Söz konusu görüş, Sevdiren tarafından da kapsamlı dogmatik gerekçelerle savunulmaktadır.⁵⁸ Yazara göre elverişlilik koşulu, niteliği gereği fiilin haksızlığını biçimlendiren bir tipik unsurdur; bu nedenle onu objektif cezalandırılabilme şartı olarak nitelendirmek dogmatik açıdan tutarlı değildir. Bu yaklaşımın iki temel gerekçesi şu şekilde özetlenebilir. İlkin, elverişliliğin fiilin haricinde, faille doğrudan illiyet bağı bulunmayan bir koşul olarak değerlendirilmesi, üçüncü kişilerin tepkilerine bağlı olarak şekillenen bir sonuçtan failin sorumlu tutulmasına yol açabilir. Bu yorum, sübjektif sorumluluğu fiile dışsal bir neticeye dayalı objektif sorumluluğa dönüştürerek kusur ilkesini ihlal eder. İkinci olarak, koşulun kanuni tanımda açıkça düzenlenmiş olması onun tipikliği oluşturan bir unsur olduğuna işaret etmektedir; aksi yorum, suç tipinin sınırlarını belirsizleştirerek kanunilik ilkesinin gereklerinden olan öngörülebilirliği zedeler.⁵⁹

Kanaatimizce de Sevdiren’in isabetle vurguladığı gibi, elverişlilik koşulu yalnızca ifade özgürlüğüne yönelik müdahalenin dışsal sınırlarını çiz-

55 Mehmet Emin **Artuk**/Mehmet Emin **Alşahin**, “Dini Değerleri Aşağılama Suçu (TCK m. 216/3)”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 20, S. 1, 2014, s. 996; Aynı koşula ilişkin TCK m. 217/A bakımından benzer görüşte bkz. Şenel **Sarsıkoğlu**, “Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma (Dezenformasyon) Suçu (TCK m. 217/A)”, Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 3, 2024, s. 743; Murat **Balcı**/Kerim **Çakır**, “Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma Suçu (TCK m. 217/A)”, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 1, 2023, s. 3.

56 **Artuk/Alşahin**, s. 996.

57 Elif **Ergüne**, “Tehlike Suçları Bağlamında Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik veya Aşağılama Suçları (TCK m. 216)”, İstanbul Hukuk Mecmuası, C. 78, S. 3, 2020, s. 1717.

58 Öznur **Sevdiren**, Kamu Barışına Karşı Suçlar Bağlamında Tehlike Unsuru, On İki Levha, İstanbul 2024, 399.

59 **Sevdiren**, s. 399; Aynı yönde, Haluk **Toroslu**, “Kamu Barışına Karşı Suçlar Bakımından Tahrik Kavramı”, Prof. Dr. Nevzat Toroslu’ya Armağan, C. II, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 2015, s. 1217. Yazar elverişliliğin bulunmadığı hâllerde “işlenemez suç söz konusu olacağını” belirtmektedir.

mekle kalmaz, aynı zamanda fiilin haksızlık karakterini ve dolayısıyla fiilin sorumluluğunun kapsamını da belirler.⁶⁰ Bu nedenle TCK m. 216/3'te düzenlenen elverişlilik koşulu, objektif cezalandırılabilirlik şartı olarak değil, fiilin haksızlığını biçimlendiren tipik bir unsur olarak değerlendirilmelidir.

B. Türk İçtihatında Kamu Barışını Bozmaya Elverişliliğin Koşulları

Yargıtay, kamu barışını bozmaya elverişlilik koşuluna ilişkin olarak söz konusu suç tipleri bağlamında genel kıstaslar ortaya koymuştur.⁶¹ Fakat birçok kararda belirtildiği üzere hakimın somut olayı incelemesi ve bu elverişliliğin mevcudiyetini olay özelinde değerlendirmesi gerekir.⁶²

Yargıtay bazı kararlarında koşulun niteliğine ilişkin de belirlemelerde bulunmuştur. Buna göre “TCK'nın 216/3. maddesinde düzenlenen suçun hareket unsuru; halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri kamu barışını bozmaya elverişli biçimde alenen aşağılamaktır.”⁶³ Bu ifadeden anlaşılacağı üzere Mahkeme, koşulu tipin bir unsuru olarak kabul etmiştir. Yargıtay 18. Ceza Dairesi bir kararında, fiilin kamu barışını bozmaya elverişliliğini, “bireylerin taşıdıkları, barış esasına dayalı bir hukuk toplumunda yaşadıklarına dair duyguyu zedelemesi veya zedeleme ihtimalinin somut biçimde ortaya konması” olarak tanımlamıştır.⁶⁴ Aynı kararda, ye-

60 **Sevdiren**, s. 399; ayrıca bkz. s. 168.

61 Söz konusu suç tiplerine ilişkin Yargıtay kararlarının genel bir değerlendirmesi için bkz. Erdener **Yurtcan**, Yargıtay Kararları Işığında Kamu Barışına Karşı Suçlar, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.

62 Yarg. 8. CD., E. 2023/663, K. 2023/2510, 26.4.2023, (<http://www.lexpera.com.tr>).

63 Yarg. 18. CD., E. 2018/3616, K. 2019/598, 8.1.2019, (<http://www.lexpera.com.tr>).

64 Yarg. 18. CD., E. 2018/3616, K. 2019/598, 8.1.2019, (<http://www.lexpera.com.tr>): “Kamu barışını bozmaya elverişli olmaktan maksat ise, aşağılama fiilinin bireylerin taşıdıkları, barış esasına dayalı bir hukuk toplumunda yaşadıklarına dair duyguyu zedelemesi veya zedeleme ihtimalinin somut biçimde ortaya konmasıdır. Görüldüğü gibi bu suç bir tehlike suçu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bahse konu eylemin gerçekleştirilmesi ile, halkın dini değerlerinin aşağılandığı duygusuna kapılması önemli değildir. Objektif olarak eylemin aşağılayıcı nitelikte olması yeterlidir. Ayrıca bu suç somut bir tehlike suçu olarak kabul edilmelidir. Bu suretle hakim kararında suça konu eylemle ne şekilde kamu barışının bozulmaya elverişli olduğunu tartışmak durumundadır. Başka bir deyişle, dini değerlerin her türlü aşağılanması anılan suç oluşturmamaktadır, aynı zamanda bu aşağılamanın kamu barışını bozmaya elverişli olması da gerekir.”; Benzer şekilde TCK madde 217'ye ilişkin: Yarg. 8. CD., E. 2022/3965, K. 2024/8779, 18.11.2024, (<http://www.lexpera.com.tr>).

rel mahkemenin suçta konu eylemin kamu barışını bozmaya ne şekilde elverişli olduğunu gerekçesinde tartışması gerektiği vurgulanmıştır.⁶⁵ Buna göre her türlü aşağılama bu suçu oluşturmaz; aşağılamanın aynı zamanda kamu barışını bozmaya elverişli olması da aranır. Söz konusu kararda özellikle, somut bir zedelenmenin gerekmediği; ancak zedelenme ihtimalinin somut delillerle ortaya konması gerektiğine dair tespit isabetlidir.

Yargıtay 8. Ceza Dairesi de TCK madde 216/3'e ilişkin bir kararında bu hususa vurgu yaparak yerel mahkemece sanığın sosyal medyadaki paylaşımlarının ne suretle kamu barışını bozmaya elverişli olduğunun tartışılmadan yetersiz gerekçe ile hüküm kurulmasının hukuka aykırı olarak ifade etmiştir.⁶⁶ Bu karar aleniyet durumunda elverişliliğin muhakkak kabulünün gerekmediği hususunda da önemli bir değerlendirmedir. Daire yine sosyal medya paylaşımına ilişkin başka bir olayda ise birçok kişinin söz konusu paylaşımına tepki göstermesi dikkate alınarak, suçta konu fiil kamu barışını bozmaya elverişli kabul edilmiştir.⁶⁷

Anayasa Mahkemesi ise TCK 217/A maddesinin iptal talebine ilişkin kararında kamu barışını şu şekilde tanımlamıştır: “*Kamu barışı, toplumu oluşturan bireylerin sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet gibi farklılıklarının barış ve güven içinde korunduğu ve birlikte yaşama duygusunun sağlandığı bir düzenin varlığını ifade etmektedir.*”⁶⁸ Mahkemeye göre kamu barışının bozulması “*toplumu oluşturan bireylerin sahip olduğu farklılıklar arasındaki ahengin bozulması*” anlamına gelmektedir. Bu koşulun sağlanıp sağlanmadığını, ilgili suç tipi bakımından somut dava koşullarında hangi delil ve/veya olgularla tespit edileceği konusunu da yargı makamları belirleyecektir.⁶⁹ Mahkeme bu bakımdan ilgili suç tipinin belirlilik ilkesine aykırılık teşkil etmediğine kanaat getirmiştir.⁷⁰

SONUÇ

Kamu barışını bozmaya elverişlilik koşulu, Alman ceza hukukunda hem maddi ceza hukuku hem de anayasa hukuku bakımından belirleyici

65 Yarg. 18. CD., E. 2018/3616, K. 2019/598, 8.1.2019, (<http://www.lexpera.com.tr>).

66 Yarg. 8. CD., E. 2023/663, K. 2023/2510, 26.4.2023, (<http://www.lexpera.com.tr>).

67 Yarg. 8. CD., E. 2017/20347, K. 2018/12859, 15.11.2018, (<http://www.lexpera.com.tr>).

68 AYM, GK, E. 2022/129, K. 2023/189, 8.11.2023, (<http://www.lexpera.com.tr>).

69 AYM, GK, E. 2022/129, K. 2023/189, 8.11.2023, (<http://www.lexpera.com.tr>).

70 Düzenlemenin anayasallığına ilişkin bir değerlendirme için bkz. Tefik Sönmez Küçük, “Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma Suçunun Anayasallığı”, Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, 2024, s. 3-48.

bir işlev üstlenmektedir. Öğretideki baskın yaklaşıma ve yüksek yargı içtihatlarına göre bu koşul, suçun kurucu bir unsuru olarak ele alınmalıdır.

Söz konusu kabul iki açıdan gereklidir. İlk olarak, tipiklik sınırlarının netleştirilmesi bakımından; ikinci olarak, ifade özgürlüğünün anayasal sınırlarla uyumlu şekilde kısıtlanabilmesi bakımından. Zira kamu barışına elverişlilik şartı, sadece soyut bir değerlendirme standardı değildir. Aksine, her somut olayda içerik, bağlam ve muhatabın özellikleriyle birlikte değerlendirilmesi gereken somutlaştırılabilir bir normatif unsurdur.

Elverişlilik koşulunun bu şekilde anlaşılması, aynı zamanda belirlilik ilkesi ile de doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle, örneğin BGH, elverişliliği mahkemelerin somut olayda belirli deliller ve tespitlerle içeri doldurması gereken, yani somutlaştırması gereken bir unsur olarak kabul etmektedir.⁷¹

Öte yandan, Wunsiedel kararı bağlamında ele alındığı üzere, bu koşulun uygulanmasında ifade özgürlüğüyle çatışma riski de büyüktür. Anayasa Mahkemesi, ifade özgürlüğünün sadece çoğunlukça benimsenen değil, rahatsız edici ve kışkırtıcı fikirleri de kapsadığını belirtmiş ve kamu barışına yönelik soyut tehlike gerekçesiyle cezai sınırlamaların sadece doğrudan eyleme sevk eden, şiddet veya hukuk ihlali potansiyeli taşıyan açıklamalarla sınırlı tutulması gerektiğini vurgulamıştır. Bu doğrultuda, sadece rahatsız edici veya geleneksel değerlerle çatışan açıklamaların cezalandırılması mümkün değildir; elverişlilik değerlendirmesi, toplumdaki belirli bir güvencenin zedelenme potansiyeline dayandırılmak zorundadır.

Günümüzde elverişlilik analizinin karmaşıklığı özellikle dijital ortamlar bakımından daha da artmaktadır. İçeriklerin herkese açık hale gelmesiyle birlikte kamuya açık olma durumu çoğu kez varsayılmakta, fakat bu durumun otomatik olarak kamu barışını bozma elverişliliğini doğurmaya çağrı kabul edilmektedir. Yayının içeriği, hedef kitlesi ve yayıldığı mecra dikkate alınmadan yapılan otomatik elverişlilik tespitleri, hem kanunilik ilkesini hem de ifade özgürlüğünü tehdit eder.

Sonuç olarak, kamu barışını bozmaya elverişlilik koşulu, yalnızca ceza normlarının uygulanabilirliğini sınırlandıran teknik bir unsur değil; aynı zamanda anayasal hak ve özgürlüklerin korunması açısından da kritik bir denge aracıdır. Bu koşulun somut olayın özelliklerine göre titizlikle değerlendirilmesi, hem hukuki belirliliğin hem de demokratik toplum düzeninin vazgeçilmez unsurlarından olan ifade özgürlüğünün güvence altına alınması için zorunludur. Özellikle dijitalleşen kamusal alanın doğur-

71 BGH 3 StR 427/17 - Urteil vom 11. Januar 2018 (LG Wuppertal), (<https://www.hrr-strafrecht.de>).

duğu yeni sorunlar karşısında, elverişlilik kriterinin soyut bir tehdit gerekçesiyle genişletilmesi değil, daraltıcı ve ölçülülük ilkesine uygun bir anlayışla uygulanması, çağdaş ceza hukukunun ve anayasal düzenin sürekliliği bakımından temel bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Anstötz**, Stephan, “StGB § 130 Volksverhetzung”, Münchener Kommentar zum StGB, Editör, Jürgen Schäfer, 5. Baskı, C.H. Beck, Münih 2025.
- Artuk**, Mehmet Emin/**Alşahin**, Mehmet Emin, “Dini Değerleri Aşağılama Suçu (TCK m. 216/3)”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 20, S. 1, 2014, s. 989-1012.
- Balci**, Murat/**Çakır**, Kerim, “Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma Suçu (TCK m. 217/A)”, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 1, 2023, s. 1-17.
- Beisel**, Daniel, “Die Strafbarkeit der Auschwitzlüge – Zugleich ein Beitrag zur Auslegung des neuen § 130 StGB”, NJW, C. 48, S. 5, 1995, s. 997-1001.
- Bock**, Stefanie/**Harrendorf**, Stefan, “Strafbarkeit und Strafwürdigkeit tatvorbereitender computervermittelter Kommunikation”, Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, C. 126, S. 2, 2014, s. 337-381.
- Bulut**, İlhan, “Elverişlilik Suçları”, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 2, 2025, s. 573-596.
- Demirtaş**, Soner, Tehlike Suçları, Adalet Yayınevi, Ankara 2023.
- Ergüne**, Elif, “Tehlike Suçları Bağlamında Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik veya Aşağılama Suçları (TCK m. 216)”, İstanbul Hukuk Mecmuası, C. 78, S. 3, 2020, s. 1675-1721.
- Eschelbach**, Ralf, “StGB § 126”, Nomos Kommentar StGB, Editörler, Urs Kindhäuser/Ulfrid Neumann/Hans-Ullrich Paeffgen/Frank Saliger, 6. Baskı, Nomos, Baden-Baden 2023.
- Feilcke**, Burkhard, “StGB § 126 Störung des öffentlichen Friedens durch Androhung von Straftaten”, Münchener Kommentar zum StGB, Editör, Jürgen Schäfer, 5. Baskı, C.H. Beck, Münih 2025.
- Fischer**, Thomas, “Die Eignung, den öffentlichen Frieden zu stören – Zur Beseitigung eines ’restriktiven’ Phantoms –”, NStZ, 1988, s. 159-165.
- Frister**, Helmut, Strafrecht Allgemeiner Teil, 10. Baskı, C.H. Beck, Münih 2023.
- Gallas**, Wilhelm, “Abstrakte und konkrete Gefährdung”, Editör, Hermann Blei, Festschrift für Ernst Heinitz zum 70. Geburtstag am 1. Januar 1972, Brill, Berlin 1972, s. 171-184.
- Hassemer**, Winfried, “Schmähvideos im Recht”, Editörler, Georg Freund/Uwe Murmann/René Bloy/Walter Perron, Festschrift für Wolfgang Frisch zum 70. Geburtstag, Duncker & Humblot, Berlin 2013, s. 137-155.
- Kindhäuser**, Urs/**Zimmermann**, Till, Strafrecht Allgemeiner Teil, 9. Baskı, Nomos, Baden-Baden 2020.
- Krauß**, Matthias, “§ 126 Störung des öffentlichen Friedens durch Androhung von Straftaten”, Leipziger Kommentar, Editörler, Gregor

Herb/Matthias Krauß/Christoph Krehl, 13. Baskı, De Gruyter, Berlin/Boston 2021, s. 124-145.

Küçük, Tevfik Sönmez, “Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma Suçunun Anayasallığı”, Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, 2024, s. 3-48.

Nagler, Axel, “Störung des öffentlichen Friedens durch eine Bedrohung?”, StV, C. 40, S. 3, 2020, s. 178-180.

Ostendorf, Heribert/**Kuhli**, Milan, “StGB § 130 Volksverhetzung”, StGB Strafgesetzbuch, Editörler, Urs Kindhäuser/Ulfrid Neumann/Hans-Ullrich Paeffgen/Frank Saliger, 6. Baskı, Nomos, Baden-Baden 2023.

Rackow, Peter, “StGB § 130 Volksverhetzung”, BeckOK StGB, Editörler, Bernd von Heintzel-Heinegg/Hans Kudlich, 63. Baskı, C.H. Beck, 2024.

Roxin, Claus, “Was darf der Staat unter Strafe stellen? Zur Legitimation von Strafdrohungen”, Universitas Vitae Homenaje A Ruperto Núñez Barbero, Editör, Fernando Pérez Álvarez, Salamanca 2007, s. 671-690.

Roxin, Claus/**Greco**, Luis, Strafrecht. Allgemeiner Teil. Bd. 1: Grundlagen Der Aufbau der Verbrechenslehre, 5. Baskı, C.H. Beck, Münih 2020.

Sarıtaş, Erkan, Suçun Yapısında Hareketin Konusu, gözden geçirilmiş ve güncellenmiş 2. Baskı, On İki Levha, İstanbul 2024.

Sarsıkoğlu, Şenel, “Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma (Dezenformasyon) Suçu (TCK m. 217/A)”, Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 3, 2024, s. 720-755.

Schröder, Horst, “Abstrakt-konkrete Gefährdungsdelikte”, JuristenZeitung, C. 22, S. 17, 1967, s. 522-525.

Sevdiren, Öznur, Kamu Barışına Karşı Suçlar Bağlamında Tehlike Unsuru, On İki Levha, İstanbul 2024.

Steinl, Leonie/**Schemmel**, Jakob, “Der strafrechtliche Schutz vor Hassrede im Internet. Jüngste Reformen im Lichte des Verfassungsrechts”, Goldammer’s Archiv für Strafrecht (GA), C. 168, 2021, s. 89-117.

Streng, Franz, “Das Unrecht der Volksverhetzung”, Editörler, Klaus Gepert/Joachim Bohnert/Rudolf Rengier, Festschrift für Karl Lackner zum 70. Geburtstag, Walter de Gruyter, Berlin/New York 1987, s. 501-532.

Toroslu, Haluk, “Kamu Barışına Karşı Suçlar Bakımından Tahrik Kavramı”, Prof. Dr. Nevzat Toroslu’ya Armağan, C. II, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 2015, s. 1201-1231.

Turhan, Engin, “Von der Äußerungsfreiheit in der Türkei und dem neuen Straftatbestand der Desinformation als ein Negativbeispiel für Gesetzgebung”, Zeitschrift für Internationale Strafrechtswissenschaft, C. 2, S. 1, 2023, s. 35-43.

Wessels, Johannes/Beulke, Werner/Satzger, Helmut, Strafrecht Allgemeiner Teil, 50. Baskı, C.F. Müller, Heidelberg 2020.

Wüstenberg, Dirk, “Stört die Äußerung den öffentlichen Frieden?”, HRRS, 2010, s. 471-476.

Yurtcan, Erdener, Yargıtay Kararları Işığında Kamu Barışına Karşı Suçlar, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.

Zieschang, Frank, “Das ’potentielle Gefährdungsdelikt’ in der Rechtsprechung des BGH”, Editörler, Mark A. Zöller/Hans Hilger/Wilfried Küper/Claus Roxin, Gesamte Strafrechtswissenschaft in Internationaler Dimension: Festschrift für Jürgen Wolter zum 70. Geburtstag am 7. September 2013, 2 Cilt, Duncker & Humblot, Berlin 2019, s. 557-572.